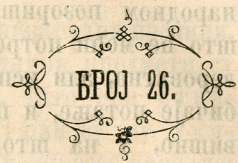

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

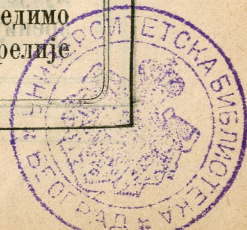
С Р П С К О М Е Н А Р О Д У.

Тринаеста је ово година, од како постоји наше народно позориште. За свих тих тринаест година, на жалост, никад није било у таким сретним приликама, да се могло казати о њему, да му је са свим осигуран опстанак. Цело је то време, тако рећи, протекло у грдним напорима и пожртвовањима, у бризи и старању за његово одржање. Тек што су савладане једне незгоде, одмах су поникле друге; тек што се доскочило једним неприликама, одмах су навалиле друге, које су нашем позоришту увек пропашћу претиле. Један од најглавнијих узрока тим непрекидним неприликама ваља тражити у томе, што се није одмах у почетку, док је још прво одушевљење у народу трајало, набавила толика главница, да се позориште од прихода те главнице издржава. И дан данас има обећаних 17.000 фор., који ће се тешко моћи икада покупити. Међу тим потребе позоришне расле су све више, а помоћ од народа била је, са рђавих година, од године до године све слабија. У свима тим незгодама управа је увек употребила сваку прилику, да учини све оно, што је год ишло на то, да се осигура позориште у нашем народу. У тој намери обратила се пре свега пре три године нашем народном сабору, молећи за годишњу потпору. Сабор је одредио позоришту годишњу потпору од 3000 фор., али та потпора све до данас није се никако издала. За тим је управа замолила све наше црквене општине, да у свом просветном буџету одреде какву такву годишњу припомоћ. Од 600 општина наших једва се одазвало њих 26. И од ковчежића, који су пре тога до 3000 фор. доносили на годину, једва да је ушло за последњу годину 387 ф. Сви извори дакле, на које је управа до сада рачунала, или усису, или су већ усахли. Осим тога морала је лане главна скупштина позоришна, околностима

приморана, уложити у нову зграду позоришну у Новоме Саду 15.000 фор. а. вр. Све ове незгоде и неприлике скупа приморавалу дакле управу, да и опет изађе пред народ и да му каже, да ће народно позориште, то мезимче, а слободно можемо рећи и љубимче народно, морати угинути, ако му народ наш у помоћ не притече!

Управни одбор позоришни свео је годишњи позоришни трошак од 30.000 на најмању меру, на 25.000 фор., без чега ово народно позориште не може радити. Али у овим оскудним годинама сав доходак од представа и главнице тешко да ће дотећи и 20.000 форината, те би тако настао годишњи мањак око 6000 фор., који би донео извесну пропаст, кад би се понављало.

Народ је наш већ толико пута до сада ина делу показао, да жели, да се одржи народно позориште, та жива школа народна. Само је ваљало пронаћи начин, којим би се то могло постићи. А тај је начин са свим прост. Нека свака душа српска приложи само по један новчић на народно позориште, па му је опстанак осигуран за навек. Замислимо само себи, да је народно позориште једна од најглавнијих потреба наших, да је то духовна храна за нас, да нас оно држи у свести о нама самима, па ускратимо себи, њему за љубав, једну од најмањих наших талтих послastiца, па је жртвујмо услади целога народа. Колико и колико има прилика, где се у нас прелива изобила. Те су прилике: женидба и удадба, дакле: жабука, венчање и сватови; рођење, дакле: крштење и части; слава крснога имена; сваковрсно подузимање; жетва и берба; куповање и добровољно продавање; части при избору општинских и других поглавара и црквених старешина, наследства, и други сретни случајеви. Одредимо само оно, што се у таким приликама прелије

народном позоришту, па ће имати више, него што ће моћи потрошити. Испрва се то чини невероватно, али испитајмо наш живот и наше обичаје потање, и потражимо све оно, што је сувишно, а на што се у нас просипа новац, па ћемо наћи за цело, да ће стотинити део од сувишнога, ако га сваки верно жртвује, бити доста, да избави народно позориште од вечите кубуре, и да га утврди за навек!

Скупљање прилога на позориште могло би се најбоље овако удесити. Нека се у сваком већем месту српском састави одбор од родољубаца за купљење прилога у своме месту и у околици, па нека се одмах као такав пријави управном одбору позоришном. Задатак ће томе одбору бити, да о реченим приликама, а и иначе, прикупља ма и најмање прилоге, и да их при свршетку свакога месеца шаље управном одбору позоришном у Нови Сад. Управни одбор позоришни готов је скупљачима и 10 на сто у име награде давати. У мањим местима могли би то скупљање на себе примити и поједини родољуби.

„Ми смо народ! Нас чека велика будућност!“ То вели у нас и велико и мало, и старо и младо! А шта је народ, ако нема свог народног живота. свог народног поноса, своје праве народне светице? Може ли се и помислити народ, ако нема

свога народног језика, свог народног мишљења и осећања, својих народних обичаја?

Све то, без чега не можемо бити народ, без чега не можемо бити Срби; све то, што нас узвишује на достојанство праве свести, што нас мири с прошлошћу и будућношћу, једном речју, што нас чува од моралне смрти: то је наше народно позориште!

Можемо ли дакле допустити, да нам образ првени пред страним светом, ако се по невољи узмора рећи: Гле, хваљеног, родољубивог народа српског! Треба само неколико новчића да жртвује сваки, па да се одржи народна зграда, која их је толико мука и жртава стала, и, гле, они допустише, да падне баш онда, кад је већ под кров дошла, кад им је почела испуњавати најлепше наде и доносити им најлепше успехе!

Управа позоришна чини и овај пут само своју дужност, када управља овај позив на народ; а сада је на народу српском, да покаже, да ли му је стало до части, лепога имена и поноса свога: да ли ће допустити, да узалуд пропадну досадањи лењи успеси и прегрдне жртве ово нашег народног позоришта!

Помозимо сами себи, јер нам нико до Бога помоћи не ће!

Из седнице управнога одбора друштва за српско народно позориште у Новоме Саду 6. (18). фебруара 1874.

ДОПУНЕ И ИСПРАВКЕ ЗА „ГРАЂУ ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОЗОРИШТА“

од Јована Ђорђевића.

(Наставак.)

Прави је глумац свакад уједно и племенит човек. Такав је он и на позорици, и у светском друштву, па такав је и у домаћем животу, и онде је брижљив отац, послушан син, веран муж, нежан брат.

Али је он уз све то још и родољуб у пуном смислу ове речи. Његов му је народ први на свету, и ако није, а он бар жели, да међу прве дође. Он је весео и срећан у срећи свога народа: а кад наступе црни и тешки дани несреће и искушења за народ, он је ту, да с њиме плаче, да га теши и рабри, да се за њ жртвује. Његово је срце барометар народне среће и несреће. Што му је народ слабији, беднији, угњетенији, презренији: тим га он јаче љуби, негује, поштује,

обожава. При свем том он није фанатик; не мрзи друге срећније и напредније народе; он их љуби, поштује их, диви им се и радо учи од њих: али то осећање код њега се никад не измеђујеу космополитизам, коме је девиза: „Ubi bene ibi patria;“ а још мање у ренегатство, које се продаје и туђину, и душманину, само ако више плати. Не, он не тргује са својим талентима: он их своме народу поклања, али за туђина нису му ни по коју цену на продају. Као да је опстанак народа за њега везан, тако га се он лепи и не напушта га никада. Ако за икога, за њега поглавито важе песникове речи:

„Та за те места другога

Сав божи нема свет;

У судби благој, судби злој,
Ту ти је живит', мрет'!

Ови глумци спадају махом у интелигенцију свога народа, и из ње су и произишли; или ако и нису, а они су гвозденим трудом набавили себи и она теоријска знања, без којих глумац није ништа друго, до само обичан занатлија. Све што спада у обим позоришне вештине и народности, све је то за њих предмет озбиљне студије, од почетка њихове глумачке каријере па до гроба. — Они не грамзе за плескањем треће галерије; они траже, да се допадне свеснијој и строжијој мањини публике, они су најстрожије судије себи самима, теже, да се у вештини изједначе са глумачким корифејима других народа, и кад излазе на позорницу, излазе с таким пијететом и таком савесношћу, као да их неће гледати њихова обична публика, која је с њима свакад задовољна, него као да ће сваки њихов глас и покрет пратити оштро око Талмино или Гериково, који је на представљачу пијане улоге умео да примети, да му је „лева нога трезна била.“ — Народна историја, појезија, књижевност, народни језик и његове тајне, народно ношиво, и т. д. све

га то занима у највећој мери; народни песници, драматици, књижевници, уметници предмети су његове љубави и поштовања. Што они стварају, то он распростире: они су му учитељи у свему, што је лепо, истинито, народно; а он је веран апостол свега лепога, истинитога, народнога.

Ово је тип правог глумца, идеалисте. Ово су стубови свакога позоришта, и што их више има оваких код кога позоришта, у толико оно чвршће стоји. У ову врсту спадају сва најсјајнија имена глумачка код свију народа. Шекспир, Молијер, Талма, Герик, Кин, Најберка, Екхоф, Шредер, Ифланд, све то беху не само не само велики глумци, него и врстни људи и патриоте. Поред ових великана пођимо редом по свима већим позорницама у Европи, распитајмо за сва крупнија имена глумачка, за све који су по 30—40 година били стубови, дика и украс својих позоришта, свуда ћемо наћи, да су то били у исто доба и као људи, и као патриоте, и као вештаци на своме месту. Благо позоришту, где се ове врлине цене и поштују, где се оваки стубови подижу, множе и подржавају!

(Наставиће се.)

Д И С Т И Њ И

(„Париска сиротиња“) приказана је на нашој позорници 17. феб. Ова је драма много добила тиме, што је сада тако знатно скраћена. У место седам, има сада само шест раздела, а и ти раздели више су заокружени, него што су пређе били. Све то иде само у прилог позоришном ефекту, на ког се писац тога дела јако обзирао. Од представљача одликовали су се: Сајевић (Плантроз), Ј. Маринковићка (Бернијерева), Антоанета (Ј. Маринковићева), Лукић (Петар Берније) и Суботић (Вилбрун) добро промишљеном и изведеном игром својом. Љ. Зорићеву, која је после своје дуже болести први пут изашла на позорницу као Клодета, поздравила је публика бурним плескањем; тако исто допадањем је пратила игру Ј. Маринковићке и Ј. Маринковићеве нарочито у сцени где хоће да се даде угљеном, а на послетку је још изазивањем одликовала Сајевића.

о—

(„Излечен је,“ „Шаран,“ „Гренгоар.“) Сва ова три комада представљана су на нашој позорници 19. фебруара. У првом комаду Ружић и Ружићка имали су за доста прилике, да покажу обилатост свога глумачкога дара. У „Шарану“ видесмо нашу стару знаницу на позорници г. М. Мишковићеву, која је Ану као гост приказала на потпуно задовољство публике, која је срдачним поздравом примила и изазивом одликовала некадашњу прву пред-

стављачицу футошкиње Але на нашој позорници. Соколовићу мало која улога да полази тако добро за руком, као чича Панта, тај заклет и непријатељ свакој женској еманципацији. Вожовић је био добар Станко, а Љ. Зорићева добра Савка. Само нека тако напредују у свакој улози, па ће се моћи и даље понети на клизавим лествицама глумачке уметности. „Гренгоар“ је добро и складно одигран, а у томе су имали удела Ружић (Гренгоар), Сајевић (Лудвик XI), Сајевићка (Лујза), Ј. Маринковићка (Николија), Лукић (Фурније) и Марковић (Оливје). Али од свију њих истакао се овога вечера нарочито Ружић, који може „Гренгоара“ придружити својим најбољим улогама.

—и.

С И Т Н И Ц Е.

* (Велика изложба птица у Лондону.) У кристалном двору у Лондону изложена је множина птица певачица. Изложено је свега до 1.900 разноврсних птица из свију крајева света. Птице те певају, пребирају, шикћу, креште, превијају, цвркућу, прижељкују, деру се да је страхота слушати. Кад су се делиле награде, судије су гледали нарочито на то, да ли је птица чисте пасмине, дена перја и савршена гласа. Између свих 1900 птица награђена је само једна једина. Та је сада на продају за маленкост од 1000 фуната стерлинга.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

40. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 28.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 3. МАРТА 1874.

ПРВИ ПУТ:

ЉУБАВ ИХ МОРИ.

Шаљива игра у 1. чину, од Р. Бенедикса, с немачког.

О С О Б Е:

Велимир Соколић, грађевинар Ружић.
Славка, жена му . . . . . Д. Ружићка.
Макса Белић, лечник . . . . . Сајевећ.

Милка, жена му . . . . . Ј. Сајевећка.
Мартин, соколићев слуга . . . . . Петровић.

Збива се у већој вароши.

ПРЕ ТОГА:

Б Е З Ж Е Н И Д Б Е.

Шаљива игра у 1. чину, написао Јован Хенрик Мирани, с немачког.

О С О Б Е:

Барон Фламер, мајор . . . . . Суботић.
Мерк . . . . . Зорић.
Адела . . . . . Ј. Сајевећка.
Артур Ребок, племић . . . . . Сајевећ.

Валтазар Ребах, племић . . . . . Лукић.
Вајгл, пре тога војник, фламеров
слуга . . . . . Рашић.

Збива се на пољском добру мајоровом.

А У ПОЧЕТКУ ПО ДРУГИ ПУТ:

НОЋ У ОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ.

Позоришна игра у 1. радњи, од Р. Бенедикса, превео Сава Петровић.

О С О Б Е:

Линдау, пуговник у миру . . . . . Лукић.
Винанд Фелзек, пред. суда у миру Ружић.
Арнолд, син му . . . . . Сајевећ.
Валбурга, арнолдова жена . . . . . Ј. Сајевећка.
Амалија, дете им . . . . . М. Зорићева.

Херман } деца им . . . . . В. Недељковић.
Винанд } . . . . . Љ. Недељковић.
Валднерка } у служби . . . . . М. Недељковићка.
Луц } код Фелзека . . . . . Добриновић.

Збива се у кући фелзековој у очи нове године.

БОЛУЈУ: Н. НЕДЕЉКОВИЋ, Ј. ПОПОВИЋЕВА, Л. и Б. ХАЦИЋЕВА, Ћ. СОКОЛОВИЋ, А. ПЕШИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.